

راهنمای
مجله‌ها و روزنامه‌های ایران
۱۳۸۳ و ۱۳۸۴

جلد دوم
روزنامه‌های ایران

پوری سلطانی رضا اقتدار

با همکاری
زهرا عالمی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

۱۳۸۵

سلطانی، پوری، ۱۳۱۰-

راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۷۳- / پوری سلطانی، رضا اقتدار؛ با همکاری زهرا عالمی. - تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۴-

ISBN: 964-446-211-4

ج:
سالانه

«راهنمای مجله‌های ایران» از سال ۱۳۴۷ تا ۱۳۷۲ بطور مجزا چاپ و منتشر گردیده و «راهنمای روزنامه‌های ایران» از سال ۱۳۶۹ تا ۱۳۷۲ نیز جداگانه منتشر می‌شده است.

ISSN: 1028-7035

سال ۱۳۸۲، چاپ ۱۳۸۳

۱. نشریات ادواری فارسی - راهنماها. ۲. روزنامه‌ها - ایران - راهنماها. الف. اقتدار، رضا. ب. عالمی، زهرا. ج. کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. د. عنوان.

۰۱۵/۵۵۰۳۴

۸سالف/۲۶۹۵۸

۱۳۸۳

کتابخانه ملی ایران

۵۶۳۰ - ۷۴م

ISBN: 964-446-210-6

ISBN: 964-446-211-4

شابک (ج. ۲): ۶-۲۱۰-۴۴۶-۹۶۴

شابک (دوره): ۴-۲۱۱-۴۴۶-۹۶۴

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴، جلد دوم

تنظیم از: پوری سلطانی و رضا اقتدار؛ با همکاری زهرا عالمی

نظارت فنی: احمد امیرگانی، پرویز بختیاری

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ: اول

لیتوگرافی: میثاق

چاپ و صحافی: دانا

تاریخ انتشار: ۱۳۸۵

قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال

انتشارات سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

میدان ولی عصر (عج)، خیابان شقایق، خیابان به‌آفرین، شماره ۶۰، تلفن: ۸۸۹۴۳۶۳۹، ۸۸۹۴۴۸۰۱

نمایشگاه و فروشگاه

تلفن: ۸۸۹۴۱۹۴۶؛ دورنگار: ۸۸۹۴۷۴۹۶

بسمه تعالی دیباچه

حدود کار

این راهنما چنانکه از نام آن برمی آید، شامل کلیه مجله‌ها و روزنامه‌هایی است که به فارسی یا زبانهای دیگر در ایران منتشر می‌شود. بولتنهای داخلی سفارتخانه‌ها و برخی مؤسسات دیگر و نیز تازه‌های کتابخانه‌ها و فهرستهای مندرجات به علت خصلت میرایی که دارند در این راهنما وارد نشده است. بولتنها و خبرنامه‌هایی که علاوه بر اخبار داخلی دارای مقالات تحقیقاتی نیز باشند (به استثنای بولتن سفارتخانه‌ها) در راهنما ذکر می‌شوند، زیرا که منظور محتوای نشریه است نه نام آن، مثل خبرنامه انفورماتیک.

مجله عبارت از نشریه‌ای است با عنوان مشخص که به صورت شماره‌ها یا جزوه‌های پیاپی معمولاً با فاصله زمانی منظم و با مدت نامحدود منتشر می‌شود و حاوی مقالاتی در باره موضوعهای مختلف از نویسندگان مختلف است. مجله می‌تواند به مبحثی خاص محدود باشد، یا دارای مقالاتی در زمینه‌های متنوع باشد. شماره‌گذاری مجلات برخلاف روزنامه‌ها بیشتر بر مبنای تاریخ است تا شماره مسلسل. مثلاً در هر سال، فصلنامه‌ها شماره ۱ تا ۴ را برای هر فصل و ماهنامه‌ها شماره ۱ تا ۱۲ را برای هر ماه برمی‌گزینند، مجله باید حداقل دو شماره در سال منتشر شود.

اما این راهنما شامل مجلاتی که به دلایلی در فاصله زمانی معین منتشر نمی‌شوند و مجله‌هایی که فقط سالی یکبار منتشر می‌شوند نیز هست. در عوض نام نشریات آماری، فهرستها، کتابشناسیها، مقاله‌نامه‌ها، فهرستهای مندرجات، تازه‌های کتابخانه‌ها و نظایر آن که به صورت ادواری منتشر می‌شوند در این راهنما وارد نشده است. تعداد اینگونه پیاپی‌ها اکنون زیاد است و جا دارد «پیاپی‌های غیرمجله‌ای» در نشریه‌ای دیگر گردآوری شود. در حال حاضر تنها به ذکر چکیده‌ها اکتفا کرده‌ایم. یادآور می‌شود که به خاطر سهولت استفاده راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران در دو مجلد جداگانه منتشر می‌شود.

فاصله انتشار

راهنمای مجله‌ها، روزنامه‌ها و یا هر راهنمای دیگری از این قبیل، لازم است حداقل سالی یکبار

با تجدیدنظر و اضافات، مجدداً چاپ شود. در غیراینصورت به نشریه‌ای مرده و غیرقابل استفاده تبدیل خواهد شد. در طول یکسال احتمال اینکه برخی از اطلاعات مندرج در راهنما تغییر کند بسیار است. در مورد مجله‌ها یا روزنامه‌ها، بدیهی است که ممکن است حق اشتراک، نشانی، تلفن، سردبیر، مدیر و حتی فاصله انتشار یک مجله طی سال تغییر کند. همچنین چه بسیار مجله‌ها و روزنامه‌هایی که قبلاً وجود نداشته‌اند و تازه انتشار می‌یابند. بنابراین ویرایش جدید راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران، حاوی کلیه تغییرات و اضافات و اصلاحات باید سالی یکبار منتشر شود. خوشحالیم که از سال ۱۳۷۴ تاکنون، با استثناهایی اندک، توانسته‌ایم این راهنما را هرساله منتشر کنیم.

شیوه گردآوری اطلاعات

اطلاعات مندرج در این راهنما مبتنی بر پرسشنامه‌های ارسالی است. برای اینکه بتوانیم راهنما را روزآمد کنیم، برخلاف سالهای قبل اقدام به ارسال پرسشنامه‌های تکراری بعنوان «یادآوری مجدد» نکردیم. با اینهمه تحقیق در مورد مجلات و روزنامه‌هایی که پرسشنامه را جواب نداده‌اند به عهده گردآورندگان این راهنما بوده است. در این زمینه کوشش شده است تا بهر ترتیب نسخه‌ای از مجله یا روزنامه همان سال را بدست آورده، اطلاعات لازم را از روی آن اخذ نماییم. در مواردی که موفق به یافتن شماره‌ای از مجله نشده‌ایم، نام آن را از راهنما حذف کرده‌ایم. برای اطلاع از مجله‌ها و روزنامه‌های جدید، علاوه بر استفاده از آرشیو کتابخانه ملی، به دکه‌ها و بساط روزنامه‌فروشان و اعلانهای داخل روزنامه‌های کثیرالانتشار و فهرست موجودی کتابخانه‌ها که گهگاه منتشر می‌شود نیز مراجعه شده است. همچنین «جشنواره مطبوعات» که یکی از معتبرترین و سودمندترین منبع برای دستیابی به مجلات و روزنامه‌های تازه و نیز یافتن اطلاعات مربوط به مجلاتی است که احیاناً پرسشنامه را جواب نداده‌بودند مورد استفاده قرار گرفت.

رده‌بندی اطلاعات

در مورد هر پیاپی، در صورتی که صدق می‌کرده است، اطلاعات زیر به خواننده داده شده است:

- ۱- نام
- ۲- نوع
- ۳- تاریخ انتشار اولین شماره
- ۴- فاصله انتشار
- ۵- صاحب امتیاز

۶- سردبیر یا مدیر مسؤول

۷- بهای اشتراک

۸- زبان

۹- وابستگی

۱۰- نشانی

۱۱- تلفن پست تصویری (فاکس)

۱۲- شماره استاندارد بین‌المللی نشریات ادواری (ISSN)

۱۳- نشانی اینترنت و پست الکترونیکی:

۱۴- شمارگان

در بعضی موارد، مثلاً در اکثر مجلات دولتی، صاحب امتیاز یا سردبیر خاصی وجود ندارد، در این صورت اطلاع مزبور حذف شده است. از میان افرادی که در انتشار یک مجله سهیم‌اند علی‌الاصول دو تن از دیگران مهم‌ترند: صاحب امتیاز و سردبیر. اما بسیاری از مجلات علاوه بر این دو سمت، اصطلاحاتی از قبیل مدیر مسؤول، زیرنظر، سرپرست، مدیر داخلی، مدیر فنی و غیره را نیز به کار می‌برند که در اینصورت اگر صاحب امتیاز و سردبیر هر دو یک فرد بوده‌اند، نام را در مقابل هر دو مسؤولیت ذکر کرده‌ایم ولی در صورتیکه صاحب امتیاز و همه یا برخی از مقامهای دیگر را یک تن خاص حائز بوده است تنها «صاحب امتیاز» و یکی از مهمترین مقامها را ذکر کرده‌ایم. حتی‌الامکان از اضافه کردن عباراتی نظیر «زیرنظر هیأت تحریریه» و یا ذکر اسامی هیأت تحریریه خودداری شده است. تنها هنگامی صاحب امتیاز، سردبیر و غیره ذکر شده که فرد خاصی شغل مزبور را در اختیار داشته است. عنوان دکتر، مهندس و عناوینی از این قبیل از جلوی نام مدیران، سردبیران و صاحبان امتیاز حذف شده است. بسیاری از مجلات و روزنامه‌ها نیز مشترک نمی‌پذیرند یا اصولاً رایگانند. این مراتب عیناً در راهنما ذکر شده است.

زبان

زبان نشریات در صورتی ذکر شده که مجله یا روزنامه مزبور دوزبانی و یا کلاً به زبان غیرفارسی باشد. بنابراین در مواردی که زبان قید نشده است، مجله به زبان فارسی است. نام مجلاتی که در ایران به زبانهای خارجی منتشر می‌شود به فارسی حرف به حرف نویسی شده تا امکان رج‌آرائی آنها در یک ردیف الفبائی به وجود بیاید. نام به زبان اصلی نیز در مقابل شکل آوانگار آنها ذکر شده و برای آنها فهرست جداگانه‌ای در آخر راهنما به زبان اصلی تنظیم گردیده است.

از ۱۵۱۰ مجله مذکور در این راهنما تعداد ۱۶۹ عدد دارای خلاصه مقالات به انگلیسی هستند یا

مقالاتی هم به زبان انگلیسی دارند. ۱۷ مجله کلاً به زبان انگلیسی، ۱ مجله به زبان فرانسه و ۲ مجله فارسی با چکیده به فرانسه یا انگلیسی، ۶ مجله به زبان عربی و ۵ مجله به زبان فارسی - عربی - انگلیسی و ۱ مجله به زبان فارسی - عربی با چکیده لاتین، ۱ مجله به زبان کردی - فارسی، و ۱ مجله به زبان کردی داریم، ۳ مجله به زبان ترکی - فارسی و ۱ مجله به زبان فارسی - ارمنی، ۱ مجله به زبان ارمنی، ۱ مجله فارسی - گیلکی و یک مجله به زبان فارسی - عبری داریم. دو مجله دارای ویژه‌نامه‌های عربی و انگلیسی است و چهار مجله چهارزبانه داریم یکی به فارسی، انگلیسی، فرانسه و آلمانی، ۲ مجله به فارسی، انگلیسی، فرانسه، عربی و یک مجله به فارسی، انگلیسی، عربی، ترکی استانبولی. ۷ مجله دارای خلاصه مقالات به عربی و انگلیسی است و ۲ مجله چکیده به عربی دارد و یک مجله دوزبانه فارسی و اسپرانتو و یک مجله فقط به زبان روسی داریم.

ترتیب درج مجله‌ها و روزنامه‌ها

مجلات و روزنامه‌ها برحسب عنوان و به ترتیب حروف الفبا در این راهنما درج شده‌اند. ولی سؤال اینجاست که «عنوان» کدام است. بسیاری از مجلات نام خاص ندارند و از کلمات عامی مثل «نشریه خبری»، «نشریه علمی»، «ماهنامه دانشگاه» و غیره استفاده می‌کنند و بسیاری دیگر کلماتی مانند: مجله، فصلنامه، نشریه، خبرنامه، هفته‌نامه، نامه، کتاب، ماهنامه، مهنامه و نظایر آن را به اول عنوان مجله اضافه می‌کنند. در این صورت معلوم نیست مثلاً «مجله زمین‌شناسی» عنوان است یا «زمین‌شناسی». تعداد این کلمات عام زیاد است و همیشه به خاطر مراجعه‌کننده نمی‌ماند که مثلاً «مجله زمین‌شناسی» است یا «نشریه زمین‌شناسی» یا «فصلنامه زمین‌شناسی» ... بارها خود ما که دست‌اندرکار تدوین راهنما بوده‌ایم با این مشکل روبرو شده‌ایم و گاه مجله‌ای با دو نام مختلف (یکی بدون ذکر کلمه عام و یکی همراه با آن) در راهنما به ثبت می‌رسید. البته به تدریج با گذاشتن ارجاع از شکلهای مختلف بر این مشکل فائق آمدیم، اما این همه مشکلات نیست. کتابهای مرجع که راهنماها نیز یکی از آنها هستند، اساساً برای مراجعه ضروری و فوری به کار می‌روند. اگر بازیابی مطلب موردنظر به سرعت انجام نگیرد باعث اتلاف وقت جویینده می‌شود و این برای یک کتاب مرجع نقصی اساسی است. بنابراین مشاهده کردیم که حتی با گذاشتن ارجاعهای مختلف، جویینده اول به دنبال ارجاع می‌رود و از آنجا ناچار است به دنبال نام مرجوع بگردد تا اطلاعات لازم را ذیل آن بیابد. لذا تصمیم گرفتیم مجلات را با حذف کلمه عام مقدماتی، زیر نام اصلی‌شان الفبایی کنیم.

بدیهی است در مواردی که نام مجله مرکب از یک کلمه عام و نام سازمان یا مؤسسه‌ای باشد، کلمه مذکور از ابتدای نام مؤسسه حذف و به آخر آن اضافه می‌شود. بنابراین در مورد مجلاتی مانند مجله دانشکده دندانپزشکی کلمه «مجله» از ابتدای آن حذف و شکل شناسه (مدخل) طبق قواعد

بین‌المللی به ترتیب زیر تعیین شده است:

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی. دانشکده دندانپزشکی، مجله

چه خوب بود مجلات، حتی آنها که وابسته به سازمان یا مؤسسه‌ای خاص هستند نام خاصی بدون اضافه کردن کلمه‌های عام از قبیل ماهنامه، مجله، فصلنامه و غیره برای مجله خود در نظر بگیرند، گرچه که متأسفانه حتی کتابخانه ملی نیز اینکار را نکرد، و نامی بی‌رنگ برای خود برگزید: فصلنامه کتاب! همیشه می‌توان فاصله انتشار مجله را (مثل ماهنامه، فصلنامه، هفته‌نامه و غیره) با حروف ریز، زیر عنوان اصلی توضیح داد. مثلاً ارتش مجله خود را اکنون با نام «صف» منتشر می‌کند. بدیهی است که این نام به مراتب بهتر از نام قبلی آن «مهنامه ارتش» است.

نمایه‌ها

برای تسهیل در امر بازیابی اطلاعات مندرج در این راهنما، چهار نمایه زیر به آخر کتاب اضافه شده است:

۱- نمایه مجله‌های شهرستانها

۲- نمایه موضوعی

۳- نمایه نام اشخاص و مؤسسات و سازمانهای ناشر

۴- نمایه مجلات چندزبانه یا به زبان خارجی

شماره‌هایی که در نمایه‌ها در مقابل شناسه‌ها و مدخلها گذاشته شده به شماره ترتیب مجله بازگشت می‌شود نه شماره صفحه.

نمایه موضوعی این کتاب فقط می‌تواند به منزله یک راهنمای کلی مورد استفاده قرار بگیرد. زیرا در اینجا سعی شده فقط یک یا دو موضوع اساسی مجله ذکر شود و از تکرار موضوعهای وابسته مطلقاً صرف نظر شده است. بیشتر مجله‌های فارسی حتی آنها که ظاهراً به علوم اختصاص دارند حاوی مقالاتی در باره علوم انسانی نیز هستند. کمتر مجله‌ای می‌توان یافت که در آنها از شعر و ادب، مسایل اجتماعی و سیاسی و نظایر آن سخنی نرفته باشد. به همین گونه در اکثر مجلات علوم انسانی نیز، مقالاتی در زمینه علوم خالص، تکنولوژی و صنعت یافت می‌شود.

مجله‌هایی که در اصطلاح اروپائی Popular نامیده می‌شود، مانند زن روز، اطلاعات هفتگی، و غیره زیر موضوع «عمومی» و یا علوم اجتماعی نمایه‌سازی شده‌اند. به اکثر آنها غالباً موضوع دوم و سوم هم داده شده است. برای روزنامه‌ها نمایه موضوعی نگذاشته‌ایم، چه اکثر آنها خبری و سیاسی هستند.

چند نکته در ارزشیابی مجله‌های سال ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴

در این دو سال، تعداد ۱۲۷ مجله و ۶۳ روزنامه انتشارشان متوقف شد. در عوض ۵۰۵ عنوان مجله جدید و ۱۴۸ عنوان روزنامه جدید به خیل جراید پیوست. احتمال می‌رود یکی دو نشریه نیز سهواً در لیست مجلات نیامده باشد. از ناشران و سردبیرانی که بدین موارد برخورد می‌کنند تقاضا داریم کتابخانه ملی را با تلفن یا نامه مطلع فرمایند تا در راهنمای سال بعد اصلاح شود. منتهی همچنانکه در سالهای پیش هم یادآور شدیم، همه ساله نشر تعدادی از مجله‌ها به دلایل مختلف، از جمله کمبود کاغذ، عدم علاقه و تعویض مدیریت و غیره، متوقف می‌شود. اینها غالباً مجلات دولتی یا وابسته به دستگاههای دولتی هستند و نشر یا عدم انتشار آنها بستگی به مدیری دارد که در رأس کار قرار می‌گیرد. مدیر جدید اگر علاقه‌مند به انتشار مجله نباشد آن را متوقف می‌سازد و چه بسا که با عوض شدن او و روی کار آمدن مدیری جدید، انتشار مجله مجدداً از سر گرفته می‌شود. این یکی از مشکلاتی است که راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران همواره با آن روبرو بوده است. گرچه تاریخ نشر اولین شماره همیشه در راهنما مشخص شده است ولی چه بسا که نشریه یا نشریه‌هایی در طی زمان چندین بار نشرشان متوقف و باز از سر گرفته شده باشد. حاکم نبودن نظام و ضابطه در روند امور اداری از این مشکلات بسیار می‌آفریند. از این گذشته در سال اخیر نیز مانند سال گذشته دلایل سیاسی توقف مجلات نیز مزید بر علت شد.

در میان مجله‌های امسال نسبت به سال گذشته ۵۰ موضوع جدید به چشم می‌خورد؛ از جمله منابع طبیعی، مدرسه‌سازی، طراحی صنعتی، هموفیلی و غیره. تعداد مجلات شهرستانها ۲۸۷ و تعداد روزنامه‌های شهرستانها ۳۰۲ عنوان است. تبریز با ۳۶ عنوان روزنامه بالاترین رقم را به خود اختصاص داده است و کرمان با ۲۴ عنوان در مقام دوم قرار دارد. در عوض در مورد مجلات قم با ۷۱ عنوان در مقام اول و مشهد و اصفهان به ترتیب با ۴۶ و ۴۲ عنوان در مقام دوم و سوم قرار دارند.

سطح علمی و تخصصی مجله‌ها کم و بیش مانند سال گذشته است. همانگونه که مجله‌های علمی وظیفه دارند متخصصان و محققان را از پیشرفته‌ها، اختراعات و مسائل جدید جهان مطلع سازند، مجله‌های اجتماعی، فرهنگی و ادبی هم باید در بالابردن سطح دانش و فرهنگ عمومی مردم کوشا باشند و نه تنها آینه تمام‌نمای کشور، که جام جهان‌نمای تمامی کشورهای جهان باشند. آنها باید به معرفی رویدادهای فرهنگی و اجتماعی و نظریات تازه ارائه شده در کشورهای دیگر و تجزیه و تحلیل علمی آنها بپردازند، و نیز در شناساندن ادبا، فضلا، دانشمندان و هنرمندان جدید، پیشرو و جوان کشورهای دیگر و سبکهای آنان به مردم کشورمان پیشگام باشند و بدینگونه سهم خود را در پرورش شهروندانی بافضیلت، مستقل و صاحب رأی ادا کنند.

نکته دیگری که ذکر آن ضروری است مربوط می‌شود به فاصله انتشار مجلات که غالباً با آنچه

روی مجله آمده یا در پرسشنامه ذکر شده تفاوت دارد. روی مجله فصلنامه است ولی در تمام سال یک شماره بیشتر در نمی‌آید. برخی مجلات نیز ناگهان یکسال یا بیشتر اصلاً منتشر نمی‌شوند ولی وقتی منتشر می‌شوند تاریخ همان سال منتشر نشده را روی آن می‌گذارند. بدیهی است این مسأله مشکل عجیبی برای راهنمای مجله‌های ایران به وجود می‌آورد. زیرا وقتی مجله‌ای حتی یک شماره در سال مورد نظر منتشر نشود ما آن را جزو حذفیها می‌گذاریم. آیندگانی که از این ماجرا اطلاع ندارند تعجب می‌کنند که چرا نام آن از راهنما حذف شده است.

مجله‌های الکترونیکی

چندسالی است که برخی از پیایندها در پیکره الکترونیکی نیز عیناً منتشر می‌شوند. از مدیران محترم تقاضا دارد این موارد را در پرسشنامه قید کنند. علاوه بر آن پیایندهایی هستند که اساساً در قالب اینترنتی منتشر می‌شوند. از آنجا که رهیابی به این مجله‌ها بسیار دشوار است و غالباً برحسب تصادف به آنها برخورد می‌کنیم، از سردبیران محترم تقاضا می‌شود گردآوران این راهنما را از طریق پست یا پست الکترونیکی poorisoltani@yahoo.com مطلع فرمایند. بهر حال در راهنمای حاضر اطلاعات مربوط به ۱۱ نشریه الکترونیکی آمده است. در صورتیکه تعداد اینگونه پیایندها زیاد شود احتمالاً راهنمای پیایندهای الکترونیکی در مجلدی جداگانه منتشر خواهد شد.

شمارگان

هنوز هم تعدادی از نشریات شمارگان (تیراژ) را در پرسشنامه‌ها ذکر نمی‌کنند. سهواً یا عمدتاً، نمی‌دانیم. اما عده بسیار خیلی مصرند که شمارگان باید محرمانه بماند. بهر حال آنها که خواسته‌اند شمارگان محرمانه بماند به خواسته آنان احترام گذاشته شده است ولی چه خوبست اینان به کتابی که یونسکو هر ساله به نام سالنامه آماری منتشر می‌کند، توجه کنند.

در بند مربوط به «روزنامه‌ها و پیایندها» (سال ۱۹۹۶)^۱ ذیل نام کشور ایران انواع مجله‌های منتشر شده با شمارگان آنها آمده است. اینها از طریق کتابخانه ملی بدانها ارسال می‌شود. لذا اگر آمارهای ما دقیق نباشد بهمینگونه نیز در کتب و مراجع بین‌المللی درج خواهد شد. یکی از ستونهای این بخش مربوط به شمارگان است. البته اینجا تیراژ به طور کلی مدنظر است نه تیراژ احاد مجله‌ها و جراید غیرروزانه، ولی مگر می‌شود بدون در دست داشتن شمارگان تک تک مجله‌ها، شمارگان کلی

1. *Statistical Yearbook*, 1998. Paris: (Unesco 1998), pp. 7-48 and 7-52.

مجلات منتشر شده در یک کشور را در هر سال به دست آورد؟ از این آمارنامه بین‌المللی که بگذریم، هرگونه مطالعه جامعه‌شناختی و فرهنگی نیاز به آمار دارد. اگر امروز آمارهای دقیق از همه دست نداشته باشیم معلوم نیست آیندگان ما برای تحقیقات خود به چه وسیله‌ای باید متوسل شوند، هرچا در این کشور کار تحقیقاتی می‌خواهد شروع شود به دلیل نبودن مراجع و آمارها و اطلاعات موردنیاز، یک جای کار لنگ می‌ماند.

هنوز هم شمارگان مجله‌های مربوط به کودکان و نوجوانان رقم بالائی را نشان می‌دهد. تعداد مجله‌هایی که اختصاصاً برای کودکان و نوجوانان یا درباره آنان منتشر می‌شود ۳۶ عدد است. بالاترین تیراژ ۸۶۰ هزار است که به رشد دانش آموز اختصاص دارد. پس از آن رشد نوآموز ۷۰۰ هزار، و رشد کودک شمارگانی معادل ۶۵۰ هزار دارد.

در سال ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ تعداد ۱۸ عنوان مجله برای زنان، ۳۱ عنوان در موضوع کامپیوتر و ۳۰ عنوان درباره ورزش داشته‌ایم.

قدیمی‌ترین مجله‌ای که نشر آن تا زمان حاضر ادامه یافته است مجله صف است که با نام *مهنامه ارتش* از سال ۱۳۰۰ تاکنون منتشر شده است. اطلاعات هفتگی (۱۳۲۰) نیز جزو مجلات نسبتاً قدیمی است. مجله دانشکده فنی دانشگاه تهران نیز باید از قدمت زیادی برخوردار باشد. از قرار اولین شماره آن در سال ۱۳۲۸ منتشر شد ولی دوره جدید آن از سال ۱۳۴۳ آغاز شد.

قدیمی‌ترین روزنامه اطلاعات است که از سال ۱۳۰۵ تاکنون بدون وقفه منتشر شده است. *کیهان* (۱۳۲۱): آلیک به زبان ارمنی از سال ۱۳۱۰، *خراسان* (۱۳۲۸)، و *بیداری*، دوره اول ۱۳۰۲ (دوره دوم ۱۳۲۰ و دوره سوم ۱۳۷۵) نیز از جمله روزنامه‌های قدیمی هستند که هنوز منتشر می‌شوند. از کل مجلات ۸۰۵ عنوان از طرف سازمانهای دولتی و دانشگاههای سراسر ایران منتشر می‌شود. حوزه علمیه قم ۱۶ عنوان و بانکها ۱۴ عنوان از کل مجلات را به خود اختصاص داده‌اند.

شاپا (شماره استاندارد بین‌المللی پیاپی‌های ایران)

شماره استاندارد بین‌المللی پیاپی‌ها (ISSN)، شماره خاص و واحدی است که به هر پیاپی (نشریه ادواری) داده می‌شود تا آنرا از بقیه متمایز گرداند. این شماره در واقع همانند شماره شناسنامه هر نشریه است. مرکز اصلی آن در پاریس است که پس از دریافت مشخصات هر پیاپی، مرکز مزبور شماره‌ای برای آن مشخص می‌کند. این شماره منحصر به فرد طبق قانون باید در روی جلد و صفحه عنوان در جای مناسبی که به سهولت قابل رؤیت باشد، چاپ شود. اکنون بیشتر نشریات خارج بخصوص نشریات کشورهای پیشرفته جهان هریک دارای شماره خاص خود هستند. این امر کار شناسائی، سفارش و خرید را تسهیل می‌کند. امور مربوط به مبادله بین‌المللی، اطلاع‌رسانی و

بازارابی را سرعت می‌بخشد و نیز قدمی است در راه ایجاد کتابشناسی جهانی پایندها. برای تضمین، سهولت و جامعیت، هر کشور باید بر مبنای توافقنامه‌ای که فیما بین امضا می‌شود به تأسیس «مرکز ملی» اقدام نماید. این مرکز سپس کلیه امور لازم در مورد پایندهای کشور خود را انجام داده، نتیجه را از طریق کامپیوتر به مرکز ملی پاریس ارسال می‌دارد. در ایران پس از تصویب مجلس شورای اسلامی در اردیبهشت ۱۳۸۰ مبنی بر عضویت کتابخانه ملی در مرکز بین‌المللی ISSN، و امضای توافقنامه‌های لازم بین کتابخانه و یونسکو، سرانجام در تاریخ ۱۳۸۲/۶/۱ مرکز ملی شماره استاندارد بین‌المللی ایران با نام اختصاری «شاپا» (Shapa) اعلام موجودیت کرد. این امر تسهیلات بسیاری را برای صاحبان مجله‌ها و روزنامه‌های متقاضی به وجود آورد زیرا اکنون نه تنها پرسشنامه‌های فارسی در اختیار آنان قرار داشت بلکه مسأله نامه‌نگاری به انگلیسی یا فرانسه و مشکلات ارسال به فرانسه و دردسرهای بعدی، همه منتفی شده بود. از بدو تأسیس تاکنون حدود ۶۸۰ پاینده اقدام به اخذ شماره «شاپا» کرده‌اند. شایسته است سردبیران محترم مجله‌ها و سایر پایندهای ایران نیز اقدام به کسب این شماره بنمایند.

مرکز ملی شاپا (شماره استاندارد پایندهای ایران) در کتابخانه ملی است و متقاضیان می‌توانند با پرکردن پرسشنامه و ارسال آن به نشانی زیر، شماره خاص مجله خود را دریافت دارند. این پرسشنامه از طریق اینترنت به نشانی www.nlai.ir/new/persian/image/issn.jpg نیز قابل دسترسی است.

کتابخانه ملی ایران

بزرگراه حقانی (غرب به شرق)، بلوار کتابخانه ملی ایران

تهران ۱۵۳۷۶۱۴۱۱۱

پست الکترونیکی: E-mail: issn@nlai.ir

مجله‌ها موظف‌اند پس از دریافت، آن‌را، به نحوی که به آسانی قابل رؤیت باشد روی جلد و صفحه عنوان مجله چاپ کنند. به توصیه ایفلا (فدراسیون بین‌المللی انجمنها و مؤسسات کتابداری) بالای گوشه دست راست جلد (در مجله‌های لاتین) و در بالای گوشه دست چپ فارسی بهترین محل است.

توجه مدیران محترم مجلات را به این نکته اساسی جلب می‌نماید که اگر مجله، ضمیمه دارد یا به دو زبان در دو مجلد جداگانه منتشر می‌شود باید برای هریک، شماره خاص خود را تقاضا کرد زیرا که مشخصات هریک با دیگری متفاوت است. همچنین اگر نام مجله‌ای عوض شود باید برای آن شماره جدید تقاضا شود. برای اطلاع بیشتر رجوع کنند به مقاله نگارنده در مجله رسانه سال پنجم، شماره یک، ص. ۳۱-۳۷.

تقاضا

این راهنما که در نتیجه همکاری صمیمانه کلیه مدیران مسؤول، سردبیران و صاحبان امتیاز محترم جراید چاپ و منتشر می‌شود، به رایگان برای دفتر مجلاتی که پرسشنامه را جواب داده‌اند ارسال خواهد شد.

در مقابل، از سردبیران یا صاحبان امتیاز محترم تقاضا می‌شود که تغییرات مربوط به مجله‌شان را به نشانی زیر ارسال دارند تا در راهنمای سال ۱۳۸۵ به تصحیح آنها اقدام گردد. بخصوص ارسال تغییر نشانی و شماره تلفن که برای تنظیم شماره‌های بعدی حیاتی است و همیشه مشکل بزرگ ما را به وجود آورده است، موجب نهایت سپاس خواهد بود.

نشانی: کتابخانه ملی ایران، بزرگراه حقانی (غرب به شرق)

کدپستی ۱۵۳۷۶۱۴۱۱، تهران

به پیشنهاد برخی از مدیران محترم مجلات و سهولت در امر ارسال تغییرات، پرسشنامه مربوط به راهنمای مجله‌های ایران در ابتدای این راهنما نیز الصاق شده است. کسانی که به دلایلی این راهنما را دریافت نکرده‌اند لطفاً با کتابخانه ملی مکاتبه فرمایند. و نیز از مدیران و صاحبان امتیاز مجلات و نشریات تازه تقاضا می‌شود اطلاعات مربوط به مجله‌شان را به نشانی فوق ارسال دارند تا در چاپهای بعدی منظور گردد.

در اینجا با کمال تأسف باید یادآور شد که گرچه ۳۸ سال از عمر انتشار راهنمای مجله‌های ایران می‌گذرد، هنوز برخی از مدیران جراید نسبت به ارسال منظم و مرتب پرسشنامه‌های ارسالی ما رغبت لازم را نشان نمی‌دهند. امیدواریم اطلاعات مجلاتی را که به پرسشنامه جواب نداده‌اند صحیح و دقیق به دست آورده باشیم بنحوی که موجب رضایت مدیران آنها نیز فراهم شده باشد. اما بدیهی است که راهنمای مجله‌ها و روزنامه‌های ایران بدانها ارسال نخواهد شد زیرا که از نشانی آنها مطمئن نیستیم.

تقاضای دیگر ما از مدیران و سردبیران محترم مجله‌های ایران ارسال منظم دو نسخه از هر شماره به کتابخانه ملی است. از این راه کتابخانه می‌تواند هم به نیازهای محققان و دانش‌پژوهان داخلی و خارجی پاسخ دهد و هم با حفظ و نگهداری آنها فرهنگ امروز را به نسلهای آینده منتقل کند.